

Föreningen Vårda Uppsala

2026-02-23

Förslag till verksamhetsplan för 2026

Bakgrund

Uppsala har under många år haft en stark befolkningstillväxt. Härigenom har kommunen stärkts som en del av arbetsmarknadsregionen Stockholm-Uppsala samt i Mälardalsregionen. Denna tillväxt har skapat förutsättningar för att utveckla nya bostadsområden och innovativa miljöer för forskning/utbildning, näringsliv och kultur. Samtidigt har det gett möjlighet till att utforma en långsiktigt hållbar samhällsstruktur för staden i samspel med kransorterna, landsbygden och den omgivande regionen. Föreningen Vårda Uppsala vill med sitt arbete stödja denna utveckling.

För att uppnå målet om en god och attraktiv livsmiljö fordras ett helhetsperspektiv som tar hänsyn till Uppsalas särart, som bl. a. består i stadens läge på det som ännu finns kvar av slätten, med dess höga natur- och kulturhistoriska värden såsom Linnés historiska landskap. Hit hör även stadens historiska roll som universitetsstad, kyrkligt och administrativt centrum, rutnätsstaden med dess torg och infartsgator samt äldre bebyggelsemiljöer. Ett fasthållande vid denna särart, delvis av internationell status, stärker stadens attraktionskraft. Bebyggelse från olika tider och ett levande kulturlandskap ger historisk kontinuitet och säkrar omistliga värden, liksom Uppsalas egenskap att förena den måttligt stora stadens trivsamhet med många av storstadens fördelar.

På senare tid har vi, såväl nationellt som lokalt, sett en dämpad befolkningstillväxt och ett likaledes dämpat bostadsbyggande. Orsakerna är bland annat en minskad invandring, ett lägre barnafödande och förändringar i flyttmönstren. Befolkningsprognoserna för Uppsala kommun har de senaste åren skrivits ner från 340 000 invånare år 2050 till 308 000 invånare vid samma tidpunkt. Ytterligare nedskrivningar är att vänta. Samtidigt som barnafödandet minskar så ökar också andelen äldre än 80 år. Den förändrade befolkningssammansättningen har fått konsekvenser för bostadsmarknaden. Planerade skolor skjuts på framtiden och behovet av nya förskolor minskar. Om Uppsala fortsatt ska vara en attraktiv och trivsam miljö krävs av flera skäl en fördjupad analys av utvecklingen och en ökad eftertänksamhet i den fortsatta planeringen av kommunen, dess olika delar och verksamheter.

Riktlinjer för styrelsens arbete under verksamhetsåret 2026

Styrelsen har, enligt föreningens ändamål såsom det formuleras i stadgarnas § 2, preciserat det arbetssätt, de principer och de delmål som efter årsmötets godkännande, ska gälla för föreningens arbete under 2026.

Föreningens arbetssätt

Föreningen ska kontinuerligt bevaka att de förändringar som planeras för staden, kransorterna och landsbygden är förenliga med föreningens ändamål. Tills vidare gäller att föreningen vill påverka utvecklingen i denna riktning genom:

- att följa och analysera stadsutvecklingen samt ta de initiativ som föranleds av denna utveckling,
- att ta ställning till de program och planer som upprättas för stadens och kransorternas utbyggnad,
- att verka för att stärka den lokala demokratin genom ett stärkt medinflytande för invånare, organisationer och näringsliv i samhällsplaneringen,
- att verka för att lokal kunskap och erfarenheter från genomförda stadsbyggnadsprojekt tas tillvara för att påverka politiska beslut i föreningens anda,
- att anordna föreläsningar, seminarier och offentliga diskussioner, samt i övrigt verka opinionsbildande genom att väcka debatt i aktuella frågor,
- att sprida kunskap om Uppsala, dess kultur- och bebyggelsehistoria samt om principer för en god och långsiktigt hållbar miljö.

Föreningens tio vägledande principer

Följande vägledande principer ska ligga till grund för föreningens arbete:

1. *Främja en tydlig och varierande stadsstruktur*

Stadskvalitet handlar om orienterbarhet, sammanhang, intensitet och variation. Stadsrum och kvarter skall vara sammanlänkade för att ge en överblickbar struktur. En blandning av bostäder, arbetsplatser, parker och kultur bidrar till en levande stadsmiljö såväl dag som kväll. Detta kan uppnås med flexibel markanvändning samt genom rumshöjder i bostadshusens bottenvåningar som även medger verksamheter.

2. *Komplettera med måttlig täthet*

Förtätning kan skapa bättre förutsättningar för ett rikt stadsliv och ökad service i händelsefattiga miljöer. Ett villkor är dock att tätheten hålls på en nivå som ger mänsklig skala, solbelysta gator, gårdar och bostäder samt utrymme för parker och annan grönska. Den måttfulla skalan bör bevaras, framför allt i innerstaden. Den klassiska stenstaden med beprövade hushöjder och gatubredder är en god förebild för en harmonisk stadsmiljö.

3. *Bevara stadens silhuett och eftersträva en god arkitektur*

Ny bebyggelse bör utformas omsorgsfullt och anpassas till platsens förutsättningar. Ett exempel på Uppsalas egenart är den speciella silhuetten med Slottet och Domkyrkan, som avtecknar sig mot slätten och som ej får förvanskas. Siktlinjerna från stadens infartsvägar och offentliga rum mot Carolina Rediviva och andra märkesbyggnader i den historiska stadskärnan bör också bevaras.

4. *Värna om en god närservice*

Handeln har stor betydelse som motor för ett vitalt stadsliv. Den drar till sig andra aktiviteter samtidigt som mötesplatser utvecklas. Handelsetableringar i externa och bilorienterade lägen kan naturligt komplettera övrig handel men kan också allvarligt skada dagligvarubutiker och annan service och ödelägga mötesplatser i bostadsnära lägen i såväl staden som kransorterna. En utgångspunkt bör därför vara att främst anvisa handel till lägen där servicenivån behöver stärkas. Externhandel skall komplettera, inte konkurrera ut den bostadsnära handeln.

5. *Utveckla kransorterna till levande samhällen*

Det är lika angeläget med god stadsmiljö i kransorterna som i staden. I stället för ett spritt byggande på landsbygden och på jordbruksmark bör bebyggelsen där i första hand koncentreras till kransorterna. En blandning av bostadstyper innebär att efterfrågan från olika hushåll kan tillgodoses. Arbetsplatser, gärna i form av företagsbyar, kan med fördel lokaliseras till kransorterna. Med mer service, kultur, fler aktiviteter och snabba pendlingsresor till Uppsala får orterna ökad attraktivitet. Låt gärna trädgårdsstadens principer inspirera.

6. *Planera för en sammanhängande grönstruktur*

Tillgång till grönska, natur och vatten för rekreation är en förutsättning för det goda stadslivet. Parker och träd betyder mycket för klimatet i staden och för människors hälsa. Det behövs gröna kilar från omgivande natur in i bebyggelsen. Det behövs promenadområden, stadsdelsparker, mindre parker och planteringar i offentliga rum. Å-rummets stora kvaliteter måste värnas. För att inbjuda till dagliga besök bör grönområden finnas på högst 300 m avstånd från bostaden.

7. *Bevara jordbruksmarken*

Uppsala stad och dess kransorter omgärdas av en levande jordbruksbygd, vilket medför en stark konkurrens om marken. Jordbruket är av nationell betydelse och brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. För Uppsala gäller därför att aktivt arbeta för att finna andra utvecklings-möjligheter än att nyttja jordbruksmark för exploatering.

8. *Öka andelen miljövänliga resor*

Ett minskat bilberoende innebär även att påfrestningen på miljön, buller och trängsel minskar samt medför färre olycksrisker. Gång- och cykelvägnätet måste utvecklas så att det är gent, bekvämt och sammanhängande. Ny bebyggelse bör lokaliseras i lägen som har eller inom snar framtid kommer att få en väl fungerande kollektivtrafik. För att kollektivtrafiken skall bli attraktiv krävs en god turtäthet, korta res- och väntetider, hög komfort samt smidig omstigning mellan olika färdmedel i stadsbygdens knutpunkter.

9. *Vårda och försköna den offentliga miljön*

En attraktiv stadsmiljö stärker invånarnas stolthet över sin stad och ort och bidrar till minskad förstörelse. Stadens och orternas offentliga rum i form av entréer, torg, gator, parker samt parkeringsytor bör utformas med omsorg. Med hög estetisk kvalitet kan dessa rum bli inbjudande, vackra och trygga platser för vistelse, möten och färd.

10. *Stärk det lokala inflytandet*

Den goda kommunen kännetecknas av att den utgör en plats där vi vill vistas, bo och verka. Planeringen och byggandet måste därför bygga på en respekt för de värden som vi vill värna och utveckla. De som bor och verkar i en viss del av kommunen har kunskap om densamma och ofta även synpunkter på hur den bör utvecklas.

Kommunens sätt att planera måste ge alla en möjlighet att få göra sin röst hörd samt ta vara på och respektera den kunskap och de förslag som förs fram.

Föreningens fokus under 2026

För 2026 ska, förutom ovanstående arbetssätt och övergripande principer, nedanstående delmål och aktiviteter ligga till grund för föreningens verksamhet:

För medlemmarna:

- Föreningens styrelse ska ha ett särskilt fokus på den demokratiska processens legitimitet, att medborgarinflytandet ökar samt att planerings- och beslutsprocessen bygger på relevant forskning och fakta.
- Föreningens styrelse ska regelbundet via e-post, hemsida och sociala medier informera medlemmarna om föreningens verksamhet.
- Föreningens styrelse ska löpande uppdatera föreningens hemsida med dokumentation av genomförda aktiviteter, avgivna yttranden, överklaganden eller andra skrivelser som föreningen upprättat.

Utåtriktad verksamhet:

- Föreningens styrelse ska under verksamhetsåret bjuda in till 6–8 offentliga föreläsningar/studiebesök av intresse för Uppsalas utveckling.
- Föreningens styrelse ska, med stöd av de ovan redovisade tio principerna, i aktuella frågor initiera till debattartiklar och insändare som sprids via såväl traditionella som sociala medier.

Styrelsearbete:

- Föreningens styrelse ska genom en bred och attraktiv verksamhet samt målinriktade rekryteringsåtgärder fortsätta arbetet med att öka medlemsantalet i föreningen. Målet för 2026 är en ökning med ytterligare 20 %.
- Föreningens styrelse ska ägna särskild uppmärksamhet åt möjligheterna att attrahera en ökande andel medlemmar i yrkesverksam ålder.